

College van Burgemeester en Wethouders
Postbus 5
5340 BA Oss

Oss, 16 oktober 2025

Geacht College,

Graag vragen wij aandacht voor de voorgenomen zandwinning van de firma Smals in Herpen. Het plan is eerder voorgelegd aan de intaketafel en werd onvoldoende uitgewerkt bevonden. Inmiddels heeft verdere planuitwerking plaatsgevonden, waarvan wij als lid van de klankbordgroep kennis hebben genomen.

Het lijkt ons goed om u in vroegtijdig planstadium te informeren over onze visie op het plan en een beter alternatief onder uw aandacht te brengen.

IVN Oss is van mening dat de door Smals uitgewerkte gebiedsontwikkeling om het waterkwaliteitsprobleem van de Hamelspoel op te lossen ten koste gaat van de archeologische, cultuurhistorische en landschappelijke waarden van het gebied. Ook is het plan strijdig met de omgevingsvisie waarin genoemde kwaliteiten dragers van de identiteit van het landschap zijn. Ook wordt niet voldaan aan het uitgangspunt van de omgevingsvisie dat bodem en water sturend zijn voor ontwikkelingen.

Het oplossen van het waterkwaliteitsprobleem van de Hamelspoel kan naar onze mening veel eenvoudiger worden opgelost in overeenstemming met de uitgangspunten van de omgevingsvisie. Het water en bodem zijn daarbij sturend en de genoemde kwaliteiten van het gebied worden niet aangetast. Wij lichten dit in bijgevoegde bijlage verder toe.

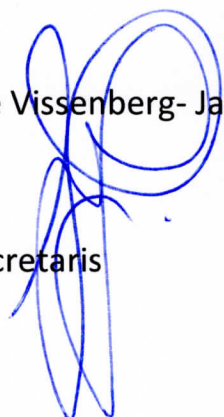
Een cc van deze brief hebben we toegestuurd naar Koninklijke Smals, GS van de provincie Noord Brabant en DB van Waterschap AA en Maas.

Hoogachtend,

Geert Versteijlen,

Voorzitter

José Vissenberg- Jansen,

Secretaris

Bijlage: Duurzaam groen alternatief voor zandwinning Herpen

Zandwinning overbodig

De Hamelspoel in Herpen, een visplas in een oude zandwininput, heeft te kampen met een slechte waterkwaliteit. Door de grote diepte van ongeveer 9 meter, groeien er geen waterplanten op de bodem. In combinatie met de toestroom van grondwater met overmatig veel uitgespoelde stikstof en fosfaat uit de landbouw en bladval van de bomen die de poel omzomen leidt dat met tijden tot een tekort aan zuurstof en bloei van de blauwalgbacterie. Met als gevolg vissterfte. Langs de Hamelspoel loopt de Hertogswetering, die ook door zandwinning is verbreed, ter plaatse ook wel aangeduid als de Putwielen. De Hertogswetering is een zogenaamde ecologische verbindingszone die van oost naar west door de polders van de voormalige Beerse Overlaat loopt.

Er zijn in het verleden al enkele maatregelen genomen om de waterkwaliteit van de Hamelspoel te verbeteren. Zoals het inbrengen van zuurstof, het aanbrengen van waterplanten en het snoeien van bomen. Deze ingrepen hebben onvoldoende resultaat opgeleverd. Vanwege de kosten is er afgezien van het verwijderen van de onderwaterbodem waarin alle voedingsstoffen liggen opgehoopt.

Een van de veronderstelde oplossingen is om het waterkwaliteitsprobleem aan te pakken door uitbreiding van de zandwinning in combinatie met natuurherstel maatregelen. Daardoor zou een win-win situatie kunnen ontstaan. Ontgrondingsfirma Smals is met de plannen daarvoor aan de slag gegaan. Het wordt verkocht onder de titel van integrale gebiedsontwikkeling.

De hoofdlijn van het plan Smals is het opnemen van de Hamelspoel in een diepe waterplas van 9,5 ha groot, met daaraan toegevoegd ongeveer 1 ha ondiepe moeraszone waarin de waterplanten gaan zorgen voor een goede zuurstofvoorziening en verbetering van de waterkwaliteit door de opname van stikstof en fosfaat. Daaraan zijn in het plan Smals nog toegevoegd enkele houtsingels en 8 ha kruidenrijk grasland, maar die zijn voor de waterkwaliteit van minder belang. De verrijkte onderwaterboden van de Hamelspoel wordt opgesloten in een depot in de rand van de plas.

De effecten van deze aanpak op de kwaliteit van het landschap zijn aanzienlijk. Ter plaatse wordt een zeldzaam rivierduin afgegraven (Archeologische landschappenkaart van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed). Daarnaast is de waterplas een Fremdkörper in het landschap van de Beerse Overlaat (Cultuurhistorische waardenkaart Provincie Noord Brabant). Ook in het gemeentelijk bestemmingsplan worden de waarden van het landschap aangeduid. Aan de uitgangspunten van de gemeentelijke Omgevingsvisie dat landschap, archeologie en cultuurhistorie de dragers zouden moeten zijn van de identiteit van het gebied wordt voorbijgegaan. Hetzelfde geldt voor het uitgangspunt dat water en bodem sturend moeten zijn voor ontwikkelingen.

Het landschap wordt in het plan Smals onnodig op zijn kop gezet. Het waterkwaliteitsprobleem van de Hamelspoel kan veel eenvoudiger worden aangepakt, met meer respect voor het landschap en dezelfde natuuropbrengst. Verbeter de waterkwaliteit door niet 1 ha (plan Smals) maar 2 ha moerasnatuur aan te leggen maar dan in de vorm van een brede moerasstrook langs de oever van de Hertogswetering en laat de Hertogswetering

als bypass door de Hamelspoel stromen. Per saldo heeft dat ook een positief effect voor de waterkwaliteit van de Hertogswetering. Dat is voor het waterschap van belang omdat de wetering nog niet voldoet aan de Europese kwaliteitseisen. Op deze manier kan worden afgezien van zandwinning die op deze plaats absoluut niet duurzaam is.

Als de betrokken partijen, de gemeente Oss, provincie Noord-Brabant en waterschap Aa en Maas met elkaar een paar ton op tafel leggen kan het probleem van de Hamelspoel worden opgelost. De bewoners van Herpen worden dan niet opgezadeld met 12 jaar overlast van zandwinning en de natuur en het landschap varen er wel bij.

Wat los van deze plannen nodig blijft is een generieke afname van de stikstof- en fosfaatbelasting van bodem en grondwater in de landbouw.

